

І. М. Омельченко, м. Київ

iraomel210781@ukr.net

В. В. Кобильченко, м. Київ

vadimvk@ukr.net

Л. О. Федорович, м. Київ

fedorovichla@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ДИЗАЙН КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ ПОСЛУГИ «РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ» ДЛЯ УЧНІВ 1-4 РОКІВ НАВЧАННЯ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ КОГНІТИВНОГО РОЗВИТКУ

Реформування та модернізація освіти осіб з особливими потребами в Україні відбувається згідно з демократичними пріоритетами та на основі біопсихосоціальної моделі інвалідності. На часі розроблення уніфікованої корекційно-розвиткової програми (освітньої послуги) із метою мультидисциплінарного та зокрема, логопедичного супроводу категорії учнів із порушеннями когнітивного розвитку (інтелектуальними труднощами легкого ступеня прояву, розладом дефіциту уваги з гіперактивністю, розладами аутистичного спектру, порушеннями інтелектуального розвитку, далі – ІТЛСП, РДУГ, РАС, ППР 1-4 років навчання. Дана програма передбачає надання освітніх послуг в умовах закладів загальної середньої освіти, спеціальних закладів загальної середньої освіти (для дітей з ППР), інклюзивно-ресурсних центрів, далі – ЗЗСО, СЗЗСО, ІРЦ

Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 1-4 років навчання для дітей із порушеннями когнітивного розвитку розробляється на виконання Постанови КМ України від 14.02.2017 №88 про перелік додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) для осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти, Постанови КМ України від 21.02.2018 р. №87 про затвердження Державного стандарту початкової освіти, Наказу Міністерства освіти «Про затвердження національного класифікатора НК 030:2022» від 09.04.2022 р. № 810-22 [1; 2;3].

Термін «когнітивні порушення» (далі КП) – це загальний термін, що описує будь-яку характеристику, яка перешкоджає процесу пізнання й охоплює безліч різних захворювань і станів, може бути симптомом або проявом іншого основного захворювання.

Когнітивні порушення зачіпають різні аспекти когнітивних функцій дитини: сприймання, пам'ять, концентрацію уваги, мислення, планування, ухвалення рішень, мовлення (розуміння, мовлення, читання, письмо), що викликають труднощі при здійсненні складних видів діяльності й навчання.

Серед численних розладів даної групи, що супроводжуються обмеженнями функціонування, у сфері мовлення – це специфічний розлад розвитку мовлення (СРРМ), що займає широку нішу з поширеністю 5-8% серед дитячої популяції.

Дослідження СРРМ у дітей є міждисциплінарною проблемою, якою займаються неврологи, психіатри, педіатри, логопеди, дефектологи, психологи, клінічні психологи (нейро- і патопсихологи).

Американська асоціація мовлення і слуху пропонує класифікацію порушень рецептивного і експресивного мовлення. СРРМ розглядається як вторинний розлад мовлення у дітей з порушеннями когнітивного розвитку, які виникають унаслідок ураження різних органів і систем, а не безпосереднього ушкодження відділів головного мозку, що забезпечують мовленнєве функціонування. Розподіл мовленнєвих розладів з позиції первинних і вторинних є принциповим, у зв'язку з перспективно-прогностичною оцінкою і вибором подальших стратегій. СРРМ включені в рубрику F80-F89 й часто супроводжуються суміжними проблемами, такими, як труднощі читання, правопису та вимови слів, порушенням міжособистісних стосунків, емоційні й поведінкові розлади.

До загальних ознак порушення когнітивного розвитку відносять стани здоров'я, розлади та травми, що класифікуються в МКХ-10, зокрема як F06.7, так і від I67.2-4 до I67.8-9, тобто різноманітні відносно легкі розлади розвитку, що проявляються незрілістю емоційно-вольових функцій, затримкою психічного розвитку, негрубими порушенням пізнавальної діяльності, порушеннями функцій уваги і пам'яті, розумової працездатності, гіперактивністю, особистісною та соціальною незрілістю, що зумовлюють труднощі розуміння і засвоєння, переробку і відтворення інформації, отриманої із зовнішнього світу для повноцінного функціонування пізнавальних процесів у цілому.

Таким чином, *актуальність програми визначається:*

- особливостями розвитку мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письма), процесу оволодіння мовленням і навичками зв'язних висловлювань у дітей з порушеннями когнітивного розвитку;
- в практиці спеціальної педагогіки, психології і логопедії повністю не вирішені організаційні питання навчання і виховання дітей шкільного віку з комбінованим психо-мовленнєвими порушеннями (порушення когнітивного розвитку у поєднанні із труднощами чи недорозвитком мовлення);
- діти із порушеннями когнітивного розвитку виділяються значним уповільненням психічного розвитку, його своєрідністю, що відбивається в поведінці, в навчанні, в сприйманні, засвоєнні й аналізі отриманої з довкілля інформації яка значно нижча за норму, ніж у однолітків, що нейротипово розвиваються.

Список використаних джерел:

1. Кабінет Міністрів України. Постанова від 21 лютого 2018 р. № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/87-2018-%D0%BF>
2. Кабінет Міністрів України. Постанова від 14 лютого 2017 р. № 88 «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим

бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249763547>

3. Національний класифікатор НК 030:2022 «Класифікатор функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я». [Електронний ресурс]. Режим доступу: moz.gov.ua

Т. О. Онопрієнко, м. Київ

toonopriienko.fpsrso24m@kubg.edu.ua

Н. А. Лопатинська, м. Київ

n.lopatynska@kubg.edu.ua

М. С. Овчаренко, м. Київ

m.ovcharenko@kubg.edu.ua

СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ПОРУШЕНЬ ЧИТАННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Впровадження інклюзивного навчання в освітній простір України вимагає від педагогів розробки ефективних механізмів підтримки для учнів з особливими освітніми потребами. Серед найбільш поширених труднощів, що впливають на академічну успішність, є порушення читання, зокрема дислексія. Успішне подолання цих бар'єрів в умовах інклюзії вимагає цілісного, індивідуалізованого та мультисенсорного підходу.

Перш ніж застосовувати корекційні методи, необхідно провести раннє виявлення та точну диференційну діагностику порушень читання. Важливо розуміти, що порушення можуть мати різну природу (фонематична, оптична, семантична дислексія), і це безпосередньо впливає на вибір стратегій. Типові симптоми, які має фіксувати вчитель, включають: повільний темп, побуквенне читання; систематичні заміни, перестановки або пропуски літер і складів; спотворення слів під час читання. До того ж, незважаючи на технічно правильне читання, більшість дітей молодшого шкільного віку неправильно розуміють сенс прочитаного.

Розробка та реалізація цілеспрямованих стратегій є критично важливою у подоланні порушень читання, оскільки вони забезпечують систематизований, послідовний та індивідуалізований підхід до корекції. Ці стратегії дозволяють не просто усунути симптоми, а вплинути на когнітивні механізми (наприклад, фонематичний слух та зорове сприйняття), що лежать в основі труднощів, забезпечуючи дитині реальну можливість повноцінно оволодіти навичкою читання та досягти академічного успіху в інклюзивному середовищі.